

Виховання академічної доброчесності у студентській молоді при викладанні медичної біології

Дубінін С.І., Рябушко О.Б., Клепець О.В., Ваценко А.В., Улановська-Циба Н.А., Передерій Н.О.

Українська медична стоматологічна академія

У статті наголошено на важливості формування у студентів академічної доброчесності як необхідної складової освітнього процесу та гармонійного розвитку особистості, а також узагальнено організаційні засади її виховання викладачами кафедри медичної біології.

Ключові слова: академічна доброчесність, освітній процес, виховання, студентська молодь.

The article emphasizes the importance of forming students' academic integrity as a necessary component of the educational process and harmonious development of a person, as well as summarizes the organizational principles of its upbringing by teachers of the Medical Biology Department.

Key words: academic integrity, educational process, upbringing, student youth.

Головною метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості, її можливостей, талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей. Виключно важливим при цьому є виховання відповідальних громадян, які здатні до свідомого вибору та спрямування своєї діяльності на користь суспільству, збагачення на цій основі інтелектуального, економічного, творчого, культурного потенціалу своєї країни. Суспільні відносини щодо реалізації конституційного права людини на освіту, прав та обов'язків осіб, які беруть участь у освітньому процесі регулює Закон України «Про освіту» (від 5 вересня 2017 р.). Відповідно до цього закону, невід'ємною частиною освітнього процесу є академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [5].

Академічна доброчесність базується на згоді усіх учасників академічного процесу дотримуватися правил та виконувати покладені на них обов'язки. У 2012 році міжнародний центр академічної доброчесності при Ратлендському інституті етики, Університет Клемсон в Південній Кароліні, розробив положення «Фундаментальні цінності академічної доброчесності». За цим положенням, академічна доброчесність базується на відданості академічної спільноти фундаментальним цінностям: чесності, довірі, справедливості, повазі, відповідальності та мужності [6]. Таким чином, академічна доброчесність означає, що в процесі навчання та дослідницької роботи студенти, викладачі та науковці керуються принципами чесної праці та навчання, що є невід'ємною складовою нової академічної культури в українських вищих навчальних закладах та передумовою для успішного розвитку суспільства.

В Українській медичній стоматологічній академії з метою впровадження принципів академічної доброчесності проводиться робота в багатьох напрямках: розробляються положення, методичні та довідникові посібники, проводяться інформаційно-виховні заходи для студентів, методичні семінари для науково-педагогічних працівників, засідання членів студентських наукових гуртків, виховні години в кураторських групах. В основі академічної доброчесності лежить чесність, порядність у виконанні своїх обов'язків, довіра, справедливість, повага та відповідальність [3, 7]. Тому виховання цих якостей у студентської молоді є першочерговим завданням науково-педагогічних працівників кафедри медичної біології нашого вищого навчального закладу.

Спрямування навчальної, наукової, навчально-методичної, виховної, суспільнокорисної діяльності викладачів на формування соціальної відповідальності здобувачів вищої освіти як інтегративної компетентності, що характеризується здатністю дотримуватися у поведінці та діяльності загальноприйнятих у суспільстві морально-правових норм, правил та традицій, вмінням ефективно виконувати свої обов'язки та відповідати за власні дії, обумовлює формування культури доброчесності та навичок із її дотримання. Формування норм академічної доброчесності у студентів здійснюється викладачами кафедри медичної біології при забезпеченні усіх складових освітнього процесу: при проведенні навчальних занять, при здійсненні виховної роботи, при організації наукової роботи студентів і діяльності студентського наукового гуртка.

У процесі спілкування, навчання, проведення різноманітних заходів викладачі кафедри сприяють вихованню у студентів потреби поважати честь і гідність інших осіб, відповідального ставлення до своїх обов'язків, що включає вчасне та добросовісне виконання навчальних завдань, вміння ефективно розподіляти час на пошук і вивчення інформаційних та навчальних матеріалів, здатності займатись самостійною роботою, опрацьовуючи навчальні посібники, методичні рекомендації, додаткові літературні джерела, використовувати в науковій та дослідницькій роботі лише достовірні джерела інформації та завжди посилаючись на них, надавати для оцінювання лише самостійно виконані роботи, адекватно оцінювати власну поведінку у колективі та навчальному закладі.

Навчальна дисципліна «Медична біологія» дає широкі можливості та засоби до виховання у здобувачів освіти фундаментальних цінностей та поведінкових норм, що закладають базу соціальної відповідальності під час навчання і після закінчення вузу, під час роботи у закладах охорони здоров'я та дотримання норм академічної доброчесності протягом всього свідомого життя. На кафедрі медичної біології виховання органічно поєднується з процесом навчання студентів, опануванням ними основами наук, формуванням творчої особистості, надбанням національних цінностей, виробленням навичок здорового способу життя.

Біологія – це наука про загальні закономірності існування і розвитку живих істот, про життєві процеси, що в них відбуваються, про взаємозв'язок з

навколишнім середовищем, про походження, історичний та індивідуальний розвиток живих організмів. Сучасна біологічна наука є складним комплексом фундаментальних і прикладних знань про закономірності виникнення, функціонування та розвитку живої природи. Медична біологія вивчає спадковість та мінливість людини, її генетичну систему, індивідуальні, екологічні, фізіологічні та поведінкові відмінності людей. Вивчення патологічних змін на клітинному, тканинному, органному, системному та організмовому рівнях сприяє формуванню клінічного мислення, засвоєнню принципів діагностики та методики лікування майбутніми фахівцями-медиками. А опанування знаннями про різноманітні форми та рівні організації життя дозволяє отримати сучасні уявлення щодо структурних, функціональних та генетичних особливостей організму людини. Вагоме виховне значення мають знання з загальної екології та екології людини. Багато чинників навколишнього середовища здатні негативно впливати на організм людини і викликати збільшення захворюваності хронічними хворобами, скорочення тривалості життя, зниження якості життя, зменшення адаптаційних можливостей організму. Тому майбутні медики повинні вміти аналізувати дані обстежень, адекватно оцінювати вплив умов середовища на виникнення патологічних станів, пов'язувати ознаки погіршення здоров'я людини з екологічними проблемами оточуючого середовища. Таким чином, екологічне виховання, яке здійснюється викладачами кафедри на основі навчального матеріалу з дисципліни, покликане забезпечити студентів розумінням тісних взаємозв'язків природи і суспільства, значення природи для кожного індивідуума та суспільства в цілому, необхідності свідомого дбайливого ставлення до природи як до національної та загальнолюдської цінності.

Ефективність виховного процесу на кафедрі в цілому і формування академічної доброчесності зокрема залежить від відносин між викладачами і студентами, які повинні будуватися на основі співробітництва, співдружності та ділового партнерства. Засади академічної доброчесності вимагають, щоб і студенти, і викладачі почували себе вільними від руйнівного впливу корупції, бюрократизму та консерватизму. Слід виховувати у студентів прагнення бути чесними та відкритими у висловлюванні своїх думок, здатність успішно взаємодіяти з іншими учасниками освітнього процесу, проявляти ініціативу, демонструвати взаємоповагу, ввічливість і доброзичливість як необхідні умови співдіяльності, дотримуватись етичних норм товаришування. Проте академічна доброчесність передбачає не тільки свободу у висловлюваннях, діях, поведінці, але й відповідальність за кожне судження, оцінку, здійснені вчинки [1, 2, 4].

Застосовуючи у якості виховних засобів програмний матеріал з дисципліни, наукову термінологію, ситуаційні задачі, тестові завдання, навчальні та методичні посібники, індивідуальні завдання, тематичну дискусію, викладачі кафедри сприяють формуванню у студентів здатності співпрацювати, разом домагатися спільних цілей, адекватно аналізувати як свою поведінку, так і поведінку товаришів та викладачів у навчальному закладі, вирішувати

конфліктні ситуації з урахуванням інтересів різних сторін, демонструвати негативне ставлення до проявів академічної недоброчесності (списування, використання заборонених джерел інформації, обман і шахрайство під час проведення оцінювання, відсутність на заняттях без поважної причини, запізнення, хабарництво та інше).

Освітньо-виховна діяльність науково-педагогічними працівниками кафедри здійснюється щоденно, методично і безперервно – під час практичних занять та лекцій, на засіданнях студентського наукового гуртка, на виховних годинах у кураторських групах, на консультаціях з дисципліни, під час відпрацювання пропущених занять, під час проведення модульних контролів та СПА, під час підготовки та проведення предметної олімпіади, на екскурсіях до музеїв та у природу, на спортивних змаганнях та виступах студентської самодіяльності, під час проведення культурно-масових заходів. Викладачі і студенти є рівноправними суб'єктами навчально-виховного процесу, тому тільки їх ефективна співпраця сприятиме формуванню всебічно і гармонійно розвиненої особистості, вихованню почуття гордості за звання студента-медика.

Отже, формування академічної доброчесності та закріплення її норм у поведінці молодої людини закладає базу соціально відповідальної поведінки студентів і після закінчення вузу, крім того, засвоєння та дотримання інститутів академічної культури позитивно впливає і визначає установки й цінності студента і поза межами навчального закладу. Академічна доброчесність впливає на якість освіти, яку здобувають студенти, і має безпосередній вплив на функціонування системи вищої освіти.

Таким чином, академічна доброчесність як єдність принципів чесного здобуття якісної освіти є шляхом до успіху нашого суспільства, і її виховання має пріоритетне значення, а ігнорування академічних принципів може створити середовище, яке сприятиме інтелектуальному і творчому занепадові та низькоякісному навчанню.

Список використаної літератури

1. Букач М. М. Академічна чесність, як основа становлення майбутнього науковця / М. М. Букач, Х. А. Жело // Наук. пр. [Чорномор. держ. ун-ту ім. Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія : Педагогіка. – 2016. – Т. 269, Вип. 257. – С. 52–56.
2. Грицаєнко Л. М. Академічна доброчесність в академічному середовищі закладів вищої освіти / Л. М. Грицаєнко // Virtus. – 2018. – Iss. 22, pt. 2. – С. 126–131.
3. Гриценко М. В. Академічні цінності як основа культури якості у вищій освіті / М. В. Гриценко // Гілея: науковий вісник : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2018. – Вип. 128, № 1. – С. 280–286.
4. Денисова-Шмидт Е. Академическая этика как глобальная проблема / Е. Денисова-Шмидт // Междунар. высш. образование. – 2016. – № 87. – С. 9–10.

5. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII [Електроний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.
6. Про академічну доброчесність у вишах // Освіта України. – 2017. – 6 листоп. (№ 43). – С. 7.
7. Сопова Д. Поняття академічної чесності: науковий дискурс / Д. Сопова // Неперервна профільна освіта: теорія і практика. – 2017. – Вип. 3/4. – С. 26–31.